

Cauza C-485/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

25 iunie 2019

Instanța de trimitere:

Krajský súd v Prešove (Republica Slovacă)

Data deciziei de trimitere:

12 iunie 2019

Reclamant:

LH

Pârâtă:

PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

Obiectul procedurii principale

Acțiune introdusă de un consumator prin care acesta solicită unui creditor restituirea sumei de 1 500 de euro plus dobânzi, ca urmare a unor clauze abuzive conținute într-un contract de credit pentru consumatori

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Republica Slovacă, denumită în continuare „Curtea Regională din Prešov”) adresează, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, câteva întrebări preliminare cu privire la aplicarea termenului de prescripție, a sarcinii probei și a metodei interpretării conforme în materia protecției consumatorilor, în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, a principiului efectivității și a efectului direct al Directivei 2008/48.

Întrebările preliminare

„1)

- a) Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumit în continuare „articolul 47 din cartă”), și implicit dreptul consumatorului la o cale de atac jurisdicțională efectivă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări – precum cea prevăzută la articolul 107 alineatul (2) din Codul civil slovac privind prescrierea dreptului consumatorului într-un termen de prescripție obiectiv de 3 ani – potrivit căreia dreptul consumatorului la restituirea unei prestații care decurge dintr-o clauză contractuală abuzivă se prescrie chiar în cazul în care consumatorul respectiv nu este în măsură să evalueze el însuși clauza contractuală abuzivă, iar o astfel de prescripție curge chiar în situația în care consumatorul nu avea cunoștință de caracterul abuziv al clauzei contractuale?
- b) În cazul în care reglementarea privind prescrierea dreptului consumatorului într-un termen obiectiv de 3 ani, în pofida ignoranței consumatorului, este compatibilă cu articolul 47 din cartă și cu principiul efectivității:

articolul 47 din cartă și principiul efectivității se opun unei astfel de practici naționale, potrivit căreia revine consumatorului **sarcina de a dovedi** în justiție că persoanele care acționează pentru creditor aveau **cunoștință** de faptul că creditorul încalcă drepturile consumatorului, în speță de faptul că, prin neindicarea dobânzii anuale efective (DAE) exacte, creditorul încalcă o normă legală, precum și de a dovedi cunoașterea faptului că, în acest caz, împrumutul este acordat fără dobândă și că creditorul s-a îmbogățit fără justă cauză prin perceperea dobânzilor?

- c) În cazul unui răspuns negativ la întrebarea de la punctul 1 litera b), care sunt, așadar, persoanele, dintre administratorii, asociații sau reprezentanții comerciali ai creditorului, cu privire la care consumatorul trebuie să dovedească cunoașterea aspectelor menționate în aceeași întrebare?
- d) În cazul unui răspuns negativ la întrebarea de la punctul 1 litera b), ce **grad** de cunoaștere este suficient pentru îndeplinirea scopului, și anume **dovedirea intenției** furnizorului de a încălca reglementarea în discuție de pe piața financiară?

2)

- a) Efectele directivelor și ale jurisprudenței relevante a Curții de Justiție a Uniunii Europene în această privință, precum Hotărârea Rasmussen (C-441/14, EU:C:2016:278), Hotărârea Pfeiffer (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584,

punctele 113 și 114), Hotărârea Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, punctul 48), Hotărârea Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, punctul 100), Hotărârea Dominguez (C-282/10, punctele 25 și 27) și Hotărârea Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, punctul 38), se opun unei astfel de practici naționale, în temeiul căreia instanța națională a ajuns la concluzia privind interpretarea conformă cu dreptul Uniunii Europene, fără a utiliza metode de interpretare și fără o motivare corespunzătoare?

b) În cazul în care, în urma aplicării unor metode de interpretare, cum ar fi în special interpretarea teleologică, interpretarea cu caracter obligatoriu, interpretarea istorică, interpretarea sistematică și interpretarea logică (metoda *a contrario* și metoda *reductio ad absurdum*), și în urma aplicării legislației naționale în ansamblul său, pentru a realiza scopul prevăzut la articolul 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48 (denumită în continuare „directiva”), instanța ajunge la concluzia că interpretarea conformă cu dreptul Uniunii conduce la o situație *contra legem*, se poate recunoaște – de exemplu prin comparație cu raporturile existente în caz de discriminare sau de protecție a lucrătorilor – un efect direct al dispoziției menționate a directivei, în scopul protecției întreprinzătorilor față de consumatori în raporturile de credit dintre întreprinzători și consumatori, și se poate înlătura aplicarea dispoziției legale care nu este conformă cu dreptul Uniunii Europene?”

Dispozițiile de drept și jurisprudența Uniunii

Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE

Hotărâri ale Curții de Justiție: Hotărârea Océano Grupo Editorial și Salvat Editores (C-240/98-C-244/98), Hotărârea Pfeiffer (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584), Hotărârea Impact (C-268/06, EU:C:2008:223), Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742), Hotărârea Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:27), Hotărârea Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2), Hotărârea CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus (C-449/13, EU:C:2014:2464), Hotărârea Ernst Georg Radlinger și Helena Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), Hotărârea Rasmussen (C-441/14 EU:C:2016:278), Hotărârea Gutiérrez Naranjo și alții (C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980), Hotărârea Home Credit Slovakia a.s. (C-42/15, EU:C:2016:842), Hotărârea Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43) și Hotărârea Mariusz Pawlak (C-545/17, EU:C:2019:260)

Dispozițiile de drept național și jurisprudența națională

Articolul 107 alineatele (1) și (2) din Legea nr. 40/1964 privind Codul civil.

Articolele 15 și 16 din Legea nr. 300/2005 privind Codul penal

Articolul 2 alineatul (2) din Legea nr. 160/2015 privind Codul de procedură civilă

Articolele 9 și 11 din Legea nr. 129/2010 privind creditele de consum și alte credite și împrumuturi acordate consumatorilor și de modificare a unor legi, în versiunea în vigoare până la 1 mai 2018

Hotărârea Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace, denumită în continuare „Curtea Supremă a Republicii Slovace”) din 18 octombrie 2018, cauza nr. 1 Cdo 238/2017

Hotărârea Curții Supreme a Republicii Slovace din 22 februarie 2018, cauza nr. 3 Cdo 146/2017

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La 30 mai 2011, LH (denumit în continuare „reclamantul”) a încheiat un contract de credit de consum cu societatea PROFÍ CREDIT Slovakia, s.r.o. (denumită în continuare „pârâta”). Era vorba despre un împrumut în valoare de 1 500 de euro, la o rată a dobânzii de 70 % și o dobândă anuală efectivă (DAE) de 66,31 %, cu obligația de a restitui suma totală de 3 698,40 euro în termen de 4 ani, în 48 de rate lunare în cuantum de 77,05 euro fiecare. Chiar în prima zi a raportului de împrumut, pârâta a solicitat reclamantului un comision de 367,49 euro pentru posibilitatea de a suspenda plata ratelor, deși nu era sigur că reclamantul va recurge în viitor și la această posibilitate. Prin urmare, reclamantul nu a primit suma de 1 500 de euro, ci numai suma de 1 132,51 euro, adică un împrumut cu 24 % mai mic decât suma convenită.
- 2 La momentul încheierii contractului, reclamantul nu a primit informarea cu privire la DAE reală. Ratele împrumutului nu au fost specificate în contract pe tranșe de capital, dobânzi și alte costuri, ceea ce contravenea textului articolului 9 alineatul (2) litera k) din Legea nr. 129/2010 privind creditele de consum, în vigoare la acel moment, articol care, până la 1 mai 2018, impunea o astfel de specificare.
- 3 Cu toate acestea, la 9 noiembrie 2016, Curtea de Justiție a declarat, în cauza C-42/15, că dispoziția legală menționată mai sus, care prevedea o astfel de specificare a ratelor împrumutului, era incompatibilă cu Directiva 2008/48. Legiuitorul slovac a remediat această lacună legislativă și, cu efect de la 1 mai 2018, a modificat dispoziția legală problematică menționată anterior.
- 4 Reclamantul a restituit împrumutul și a plătit pârâtei suma de 3 698,40 euro.
- 5 La 2 februarie 2017, LH a aflat de la un avocat că a fost prejudiciat de pârâtă, întrucât aceasta din urmă a utilizat clauze abuzive, și că nu a fost informat în mod corect cu privire la DAE. Prin urmare, la 2 mai 2017, LH a introdus o acțiune în justiție.

- 6 Reclamantul solicită restituirea comisionului, întrucât, potrivit dreptului slovac, indicarea incorectă a DAE se sancționează, printre altele, cu pierderea dreptului creditorului la comision.
- 7 În cadrul procedurii în fața instanței naționale, pârâta afirmă că dreptul reclamantului s-a prescis.

Prezentare succintă a motivelor trimiterii preliminare

- 8 În ceea ce privește întrebarea preliminară de la punctul 1, în opinia instanței naționale, se pare că, la momentul încheierii contractului, nu a fost indicat un DAE exact și s-a aplicat un comision abuziv.
- 9 În ceea ce privește excepția prescripției, potrivit dreptului slovac, dreptul care decurge din îmbogățirea fără justă cauză trebuie exercitat într-un termen de prescripție subiectiv de 2 ani. Acest termen începe să curgă de la data la care reclamantul a luat cunoștință de faptul că s-a produs îmbogățirea fără justă cauză. Instanța de trimitere consideră că reclamantul a respectat termenul menționat și a introdus acțiunea în termen.
- 10 Pe lângă termenul subiectiv, există și un termen obiectiv pentru exercitarea acestui drept. În cazul în care îmbogățirea fără justă cauză este intenționată, acest drept se prescrie în termen de 10 ani de la data la care s-a produs îmbogățirea respectivă. În cazul îmbogățirii fără justă cauză care rezultă din neglijență, acest drept se prescrie în termen de 3 ani de la data la care s-a produs îmbogățirea respectivă.
- 11 Instanța națională declară că, în conformitate cu Noul cod de procedură civilă, trebuie să țină seama de practica decizională constantă a Curții Supreme a Republicii Slovace. Potrivit hotărârii Curții Supreme a Republicii Slovace din 18 octombrie 2018, revine consumatorului sarcina probei privind aspectul dacă este aplicabil termenul de prescripție de 3 ani sau cel de 10 ani. În cazul ultimului termen menționat, consumatorul trebuie înainte de toate să determine cu exactitate momentul în care s-a produs îmbogățirea și, ulterior, să dovedească că creditorul avea intenția (element cunoscut și dorit) să obțină un avantaj patrimonial în detrimentul consumatorului. Atunci când se evaluează răspunderea (elementul cunoscut și dorit), trebuie să se aplice prin analogie principiile de drept penal. În cazul în care consumatorul nu dovedește intenția creditorului, se va aplica termenul de 3 ani.
- 12 Cu toate acestea, instanța națională consideră că nu este clar ce intensitate a încălcării dreptului trebuie să fie dovedită. În acest sens, ea precizează că este aproape imposibil ca reclamantul să dovedească cel puțin intenția indirectă a pârâtei cu privire la faptul că aceasta din urmă știa că încalcă normele privind creditul de consum și că, în acest caz, era conștientă că se îmbogățește în detrimentul reclamantului. De asemenea, nu este clar cu privire la ce persoane trebuie să fie dovedită o astfel de intenție, cu privire la administrator, la asociat sau la reprezentanții comerciali ai pârâtei?

- 13 În această privință, instanța națională face trimitere la Hotărârea CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus (C-449/13, EU:C:2014:2464), în care Curtea de Justiție a statuat că dreptul Uniunii se opune unei reglementări naționale potrivit căreia sarcina probei privind neexecutarea obligațiilor de a furniza informații corespunzătoare consumatorului și de a verifica bonitatea acestuia revine consumatorului. În raport cu cauza menționată mai sus, pentru consumatorul slovac este mult mai dificil să dovedească un comportament intenționat al creditorului.
- 14 În ceea ce privește limitarea în timp a exercitării dreptului consumatorului, instanța națională precizează că, în Hotărârea Gutiérrez Naranjo și alții (C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980), Curtea de Justiție a statuat că Directiva 93/13/CEE se opune unei jurisprudențe naționale care limitează în timp efectele restitutorii legate de constatarea pe cale judiciară a caracterului abuziv al unei clauze doar la sumele plătite în mod nejustificat în aplicarea unei astfel de clauze, ulterior pronunțării deciziei care a constatat pe cale judecătorească acest caracter abuziv.
- 15 Instanța națională are îndoieli cu privire la faptul că practica decizională națională menționată mai sus, care, în speță, conduce în fapt la aplicarea termenului de prescripție obiectiv de 3 ani și la o diminuare a dreptului consumatorului neinformați până la limita pierderii dreptului acestuia, este conformă cu dreptul la o cale de atac eficientă și cu principiul unui proces echitabil, consacrate la articolul 47 din cartă, și cu principiul efectivității dreptului Uniunii.
- 16 În ceea ce privește întrebarea preliminară de la punctul 2, referitoare la metodele de interpretare a dispoziției inițiale de la articolul 9 alineatul (2) litera k) din Legea nr. 129/2010, care prevedea specificarea ratelor împrumutului pe tranșe de capital, dobânzi și alte costuri, instanța națională menționează că, la 22 februarie 2018, Curtea Supremă a decis că, în cauzele vechi, anterioare modificării acestei legi, trebuie să se aplice interpretarea conformă. Potrivit acestei hotărâri, dispoziția citată de la articolul 9 alineatul (2) litera k) din Legea nr. 129/2010 trebuie interpretată în sensul că nu impune obligația de a furniza informațiile solicitate în mod specific cu privire la fiecare rubrică (și anume capital, rata dobânzii și alte costuri), ci doar obligația de a le furniza în mod global cu privire la rata care include capitalul, dobânzile și alte costuri.
- 17 Instanța națională consideră că din hotărârea menționată mai sus nu reiese în mod clar ce metode de interpretare a utilizat Curtea Supremă și nici modul de a proceda prin care a ajuns la o interpretare conformă. Instanța națională consideră că o astfel de interpretare conformă a dispoziției în discuție ar constitui o interpretare *contra legem*. O soluție ar putea fi înlăturarea aplicării dispoziției menționate, însă cauza ar trebui să privească relații sociale importante precum discriminarea (Hotărârea Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278) sau amenințarea la adresa sănătății lucrătorilor (Hotărârea Pfeiffer, C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:58). Instanța națională are îndoieli că, în materia raporturilor instituite de întreprinzători care furnizează bani, se poate recunoaște un efect direct al

Directivei 2008/48, întrucât acest lucru ar contraveni securității juridice a consumatorilor, în rândul cărora este posibil să fi survenit încrederea în versiunea legii citate.

DOCUMENT DE LUCRU